

Eesti Tarkade Linnade Klubi kohtumine

12.03.20

Elva, Eesti

Päevakava:

12.00 Kogunemine, tervitussõnad

12.10 Targa linna võimalused Euroopas ja tööriistad

13.10 Elva uued arengud: Keskväljaku projekt ja Act Now projekt (Interreg energiatoetuse ja monitoorimise projekt)

14.30 Ühine arutelu, küsimused-vastused, järgmise kohtumise teemad

15.30 Objektikülastus: Elva keskväljak

16.00 Lõpetus

Arutelu:

Targa linna võimalused Euroopas ja tööriistad (Merit Tatar, Balti Uuringute Instituut; Martin Kikas, Tartu Regiooni Energiaagentuur)

- Avasõnad, tutvustusring.
- Peamised teemad, milles „targad linnad“ vajavad enim lahendusi:
 - Madala energiatarbimisega piirkonnad (nt Tartu smartovka piirkond)
 - Integreeritud infrastruktuurid
 - Linnatransport
 - Valitsemine (sh kodanike kaasamine)
- Peamised takistused:
 - Hoiakud ja teadmised (nt poliitiline tahe, inimeste tõrksus oma harjumusi muuta)
 - Omandiga seotud takistused (tark elektrivõrk (*smart grid*) läbib erinevate omanike maad, energiasäästlikuks renoveerimine (korterioomanike veenmine), laadimisjaamade vähesus eravaldustes)
 - Regulatsioonid
 - Jätkusuutliku ärimudeli puudumine
- Energiasäästlike lahenduste suurim mõju ilmneb üheskoos hea strateegilise planeerimisega – üksiklahendustel on mõju, aga mida integreeritum on lähenemine, seda suurem on kõigi lahenduste mõju.
- **Tööriistad** – neid on tohutult palju, paljudes projektides töötatakse välja oma tööriistad. Meie tutvustame SmartEnCity projektis kasutatuid.
- Soovitame kõigil, kes veel ei ole, kindlasti **SmartEnCity võrgustikuga liituda** (SmartEnCity Network (SECN) – smartcitynetwork.eu), kus on suur rõhk kogemuste vahetamisel ja koostööl.
- **Cities4ZERO meetodika**: lihtne samm-sammuline meetodika integreeritud planeerimiseks, fookusega energiaplaneerimisel.
- Sammud on samad nagu paljudes protsessides: mõtle, analüüsi, tegutse, hinda ja korda.
- Kuna eesmärk aastaks 2050 on süsinikneutraalsus, peab tegutsema ja planeerimistegevustega alustama varakult. On tõenäoline, et tulevikus saab iga tegevuse edumõõteteguriks CO2 väljalase.

- **City Check-Up Assessment:** lühikene 10 minutit võttev vorm, mis aitab linnal hinnata, kui kaugel ta on Cities4ZERO metoodikas ja saada tagasisidet ka eksperdilt. Link vormile:

https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLScOjmJCSpEpxToG51uBFuUj8ku18Z-NRzW_vpGB3PvZqlOcJQ/viewform

Kõik linnaesindajad täidavad kohapeal enda linna kohta vormi ära.

- Linnadepeade Pakt – vabatahtlik omavalitsuste ühendus, millega võetakse endale lisakohustusi.
- Rohkem tööriistu leiab www.smartencity.eu/outcomes/tools
- **Veebiseminaride seeria:** SmartEnCity Academy. Klubi listi kaudu oleme kutseid edastanud. Palju rõhku pannakse seal debattidele ning praktilisele ja reaalsel elul põhinevale vestlusele. Soovitame kõigil osaleda.

Elva linna arengusuunad ja planeeringud

- Elva keskväljak (Mikk Järv):
 - Projekti mõte tuli 2017, ehitus algas 2019.
 - Elvas varem keskne väljak puudus, varem tekkinud väljakute asukohad on aja jooksul muutunud. Projekti ala sai välja valitud arvestades, et saaks ka tänava terviklikult rekonstrueerida.
 - Planeering: Linnagalerii, järve ääres puhkamisala, vallamaja ette väljak, tänav kergliiklejat eelistavaks, istumiskohad tänaval.
 - Väljak on osutunud elanike seas väga populaarseks – külastatakse päevaringselt, kampania käigus kogutakse ka külastajatest emotsioonipilte.
 - Väljaku rekonstrueerimine ergutas ka kohalikku ettevõtlust, nt rajati Keeglisaal ja uus restoran. Teisele tühjale krundile tuleb promenaadimaja koos äripindade ja korteritega, samuti veel üks ärimaja ühele raviasutusele.
 - Kommunikatsiooni poolest oli suurim väljakutse jõuda kinnistute ja ettevõtete omanikeni. Palju kasutati ka Elva blogi ja appi, lisaks avalikud koosolekud koos piirkonnas elavate inimestega.
 - Ehitamisperiood oli küll keeruline ja mõned apsakad juhtusid (veetrassi katkiminek), aga elanikud olid pigem mõistvad. Samuti suudeti hoida tänav mingis ulatuses alati lahti.
 - Üks oluline õppetund: erinevate lahenduste tutvustamisel kasutati liiga ühesuguseid lahendusi (enamus inimesi ei taju ega suuda ette kujutada ruumijooniseid nii hästi), oleks pidanud rakendama erinevaid tehnoloogilisi lahendusi, et paremini plaanitud visualiseerida.
- Elva linnasüdame kaasajastamine (Hegri Narusk):
 - Kronoloogilises järjekorras sündmuste loetelu: www.blogi.elva.ee
 - Suureks tülilõunaks oli puude mahavõtmise, selle riski maandamiseks raiuti puud kõik korruga kiiresti maha ning viidi kohe eest ära. See aitas suuremat pahameelt vältida.
 - Tööd algasid raudteejaama juurest ja kulgesid sealt edasi. Kesk tn on hästi liigendatud, palju kõrvaltänavaid, mida sai kasutada liikluse ümber suunamiseks.
 - Ehitades mõeldi ka sellele, et tänav oleks jalgsi liikuvatele inimestele läbitav.
 - Vanu plaate ja kive plaanitakse ka taaskasutada, nt külavahe bussipeatustes ja jäätmekogumispunktide sillutamiseks. Samuti julgustati Kesk tn kinnistuomanikke plaate kasutama oma hoovide korrastamiseks.

- Palve ehitajatele oli, et ei tekiks töös suuri pause, kuna siis jääb elanikele mulje, et töö ei käi ning hakatakse linna helistama ja kurtma.
- Järve äärde pandud lehislaudise puhul kardeti suuri hoolduskulusid, aga jõuti järeldusele, et ei saa lähtuda ainult praktilisusest, vaid ruum peab ka ilus ja meeldiv olema.
- Sõiduautotee läks meetri jagu kitsamaks, mis oli autojuhtidele harjumatu. Samuti kiputi esialgu autoga sõitma platsi peale, et seal parkida, mis oli keelatud.
- Näpunäited ja õppetunnid:
 - Inimesed kardavad muutusi.
 - Kas projekt on ikka „meie“ nägu.
 - Projektis kindlasti midagi ära unustatud – paratamatu, et projekteerija on midagi unustanud, mingi lisa raha- ja ajakulu tuleb alati.
 - Enne tööde algust vajalikud kaasamiskoosolekud – kuigi praktika näitab, et projekti vastu hakatakse huvi tundma alles siis, kui tööd juba algavad.
 - Pildistage ja filmige kõik üles – ehitajale pandi hankega see kohustus; see on äärmiselt vajalik, et hilisemaid vaidlusi lahendada, eriti kinnistuomanikega (kui hakatakse väitma, mõrad välisfassaadis, äravajunud trepid jne on rekonstrueerimise süü).
 - Ettevõtjate ja kodanike pahameel on kindlustatud, samuti kahjunõuded – kohalikud ettevõtted leidsid oma rendile andjatega kompromisse; kõnelustes keskenduti ka tulevikuväljavaadetele, sh tulevasele suurenenud kasumile.
 - Ettevõtja tasuvuspiiri tuvastamine – iga ettevõtja on kasumi peal väljas ja otsitakse võimalusi kokkuhoiduks, see on tavapraktika.
 - Oluline leida arhitekti ja projekteerijaga ühine meelsus.
 - Kuidas teostada hilisemat hooldust ja mis see maksab.
 - Ehituskoosolekutele mõistlik kaasata KOV käidukorraldajad ja lepingupartnerid.
 - Olulised dokumendid vaja rahastajaga kooskõlastada ning muutused peavad olema kooskõlas RH paragrahvi 123. Lisatööd on ohutum eraldi teostada ja rahastada.
 - Kõik mured ununevad objekti valmides või veidi hiljem!
- Act now projekt (Mikk Järv):
 - Projekti eesmärk on energiatarbimise, -tõhususe ja juhtimise oskuste kasvatamine ning lõpuks neis omavalitsustes ka energiatarbimise jälgimise seadmetesse investeerimine.
 - Projekti rahastab Interreg, kestus 2017-2020. Kogueelarve 3,50 mln eurot.
 - Projektis monitoorib Elva kaugkütet, hoonesisest elektritarbimist, CO2, temperatuuri ja õhuniiskust.
 - Objektideks valiti koolid, lasteaiad ja vallavalitsus.
 - Tehakse ka eraldi alaleht Act Now projekti mõõdikute näitamiseks ja seletamiseks. Suur osa inimeste teadlikkuse tõstmisel.
 - Andmeid saab alati kasutada poliitikute veenmiseks ning investeringute põhjendamiseks.